

RIIGIMETSA TERVIKTUTVUSTUS KANEDI VALLA TERRITOORIUMIL

SISSEJUHATUS

RMK ehk Riigimetsa Majandamise Keskuse hoole all on ligikaudu 30% kogu Eestimaast. Seal asub 45% Eesti metsadest. RMK on Eesti riigile kuuluva metsa ja teiste mitmekesiste looduskoosluste hoidja, kaitsja ja majandaja. RMK kasvatab metsa, hoiab loodusväärtusi, teenib riigile metsa majandades tulu, loob looduses liikumise võimalusi ja jagab loodusharidust.

RMK eesmärgiks on majandada riigimetsa kehtlikult, et ka tulevased põlvkonnad saaksid metsahüvesid kasutada vähemalt samal määral, kui seda teeme meie. Metsade majandamise kõrval on üldsuse jaoks oluline riigimetsa avatus kõigile, kellel soov metsas jalutada-matkata ja seeni-marju korjata või selleks ettevalmistatud kohas telkida ning metsapuhkust nautida.

Riigimetsa, mis asub asulate lähedal või mida inimesed aktiivselt kasutavad, peab RMK kõrgendatud avaliku huviga metsaalaks. Nende alade läheduses elavaid või kinnistuid omavaid inimesi (kohalik kogukond või elanikud), keda metsatööd otseselt mõjutavad, kaasab RMK metsatööde planeerimisse.

Käesolev kava annab ülevaate **Kanepi vallas** asuvatest RMK hallatavatest metsadest ja möödunud kümnendi tegevustest ning kirjeldab omavalitsuse territooriumil kõrgendatud avaliku huviga riigimetsa alad ning plaanitavad tegevused nii looduskaitstes, külastuskorralduses kui ka metsamajanduses järgmiseks 10 aastaks. Tutvustusest on näha, milliseks kujuneb omavalitsuse territooriumil kasvava riigimetsa pindala ja vanuseline struktuur kehtlikul majandamisel, samuti see, kuidas ja millises mahus kavandatakse metsade uuendamist, hooldamist, metsaparandust ja looduskaitseteid.

RMK STRUKTUUR JA TOIMIMINE

RMK tegevusvaldkonnad on:

- maakasutus;
- metsamajandus;
- metsakorraldus;
- taimla- ja seemnemajandus;
- puiduturustus;
- looduskasutus, sh külastuskorraldus ja looduskaitse.

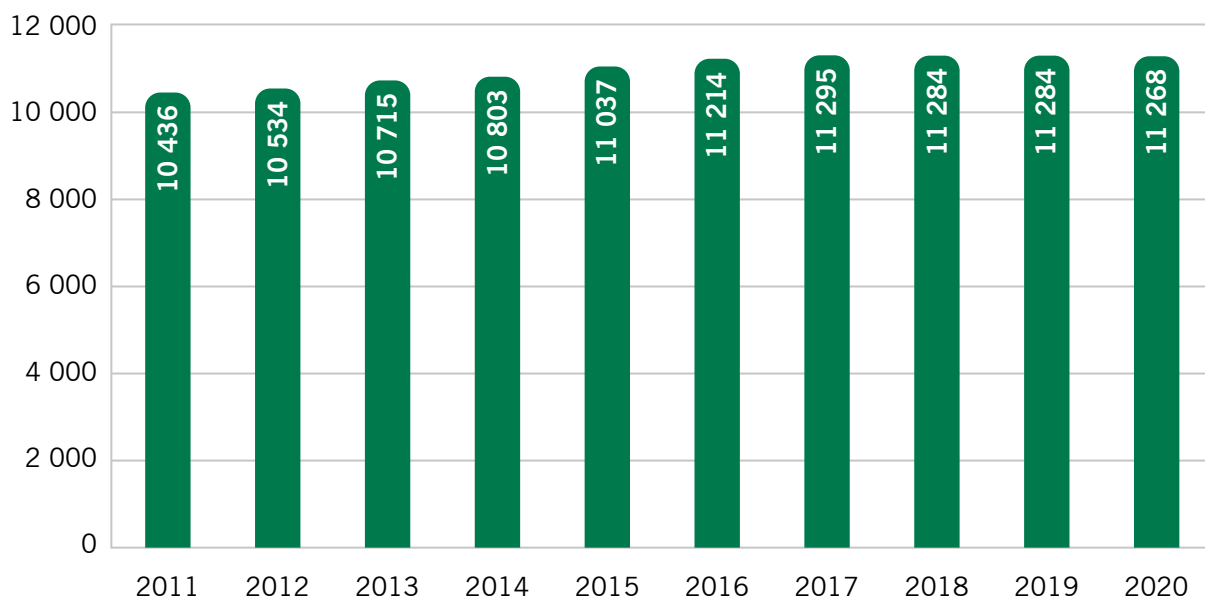
RMK koosseisu kuulub Sagadi metsakeskus, Elistvere loomapark ja Põlula kalakasvandus.

RMK-s töötab ligi 700 inimest, kokku saab RMK hallatavas metsas tööd umbes 6500 inimest.

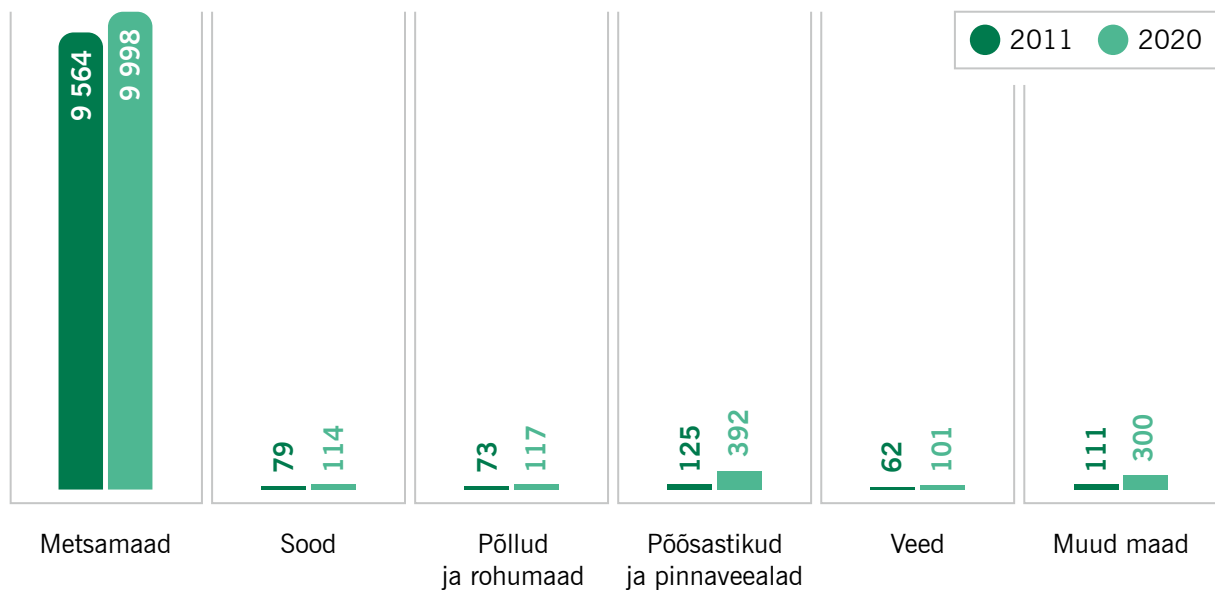
Eesti riigimetsa majandatakse säästvalt. Selle kinnituseks on RMK-le omistatud säästva metsanduse sertifikaadid FSC ja PEFC. RMK-l on ka keskkonnajuhtimissüsteemi sertifikaat ISO 14001 ja kvaliteedijuhtimissüsteemi sertifikaat ISO 9001.

1. MAAKASUTUS

RMK hallatavate maade pindala **Kanepi valla** territooriumil on **11 268 ha**, mis moodustab **21%** kohaliku omavalitsuse pindalast. Riigimetsamaade pindala muutus 2011.–2020. a on toodud joonisel 1 ja riigimaade kõlvikulised muutused joonisel 2.

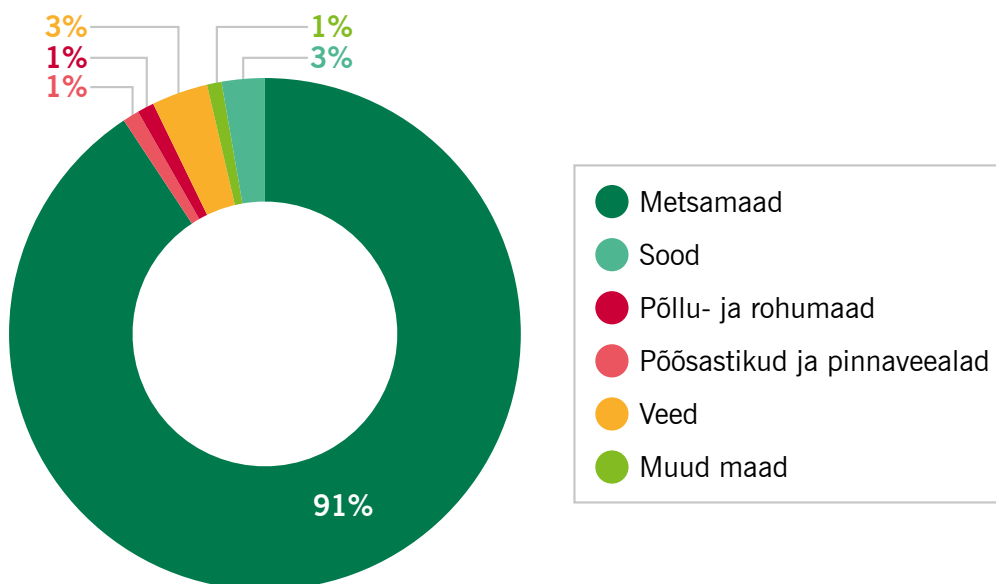

Joonis 1. Riigimetsa üldpindala muutus perioodil 2011.–2020. a, ha.

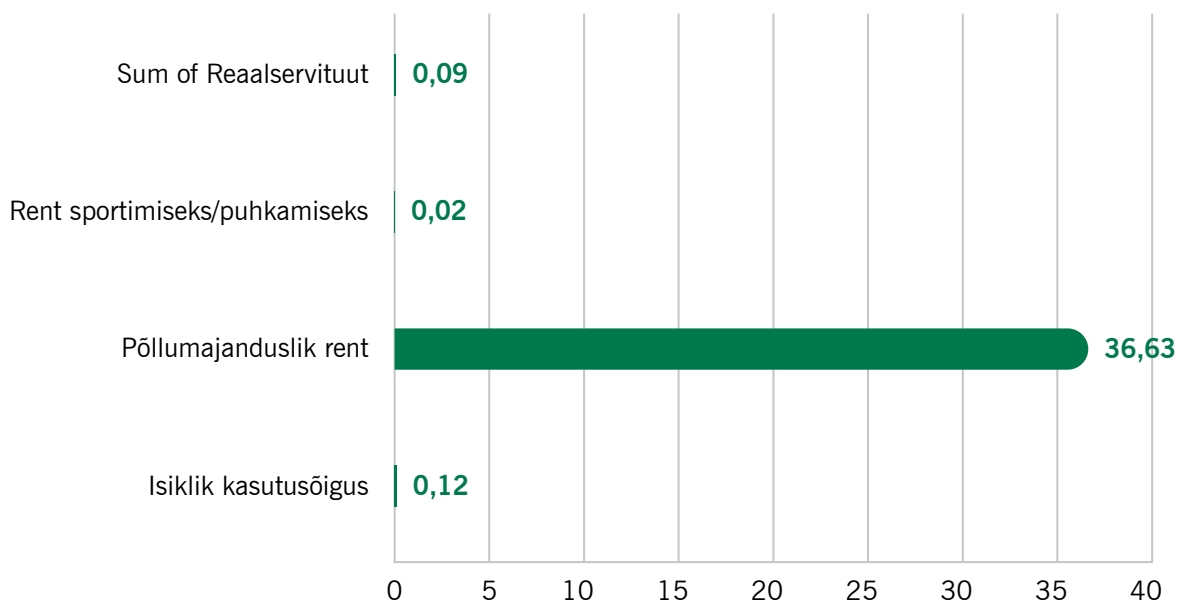
Joonis 2. Riigimetsa maade muutused kõlvikute lõikes 2011/2020. a, ha.

Praegu moodustab riigimetsamaa pindala omavalitsuse territooriumil asuvatest RMK hallatavatest maadest 91%, mis on 9998 ha, mittemetsamaad võtavad enda alla 9%, millest suurima pindalaga on veed (järved) – 392 ha.

Joonis 3. Riigi maade jagunemine 2020. a, %.

RMK on sõlminud riigimaale Kanepi vallas erinevaid maakasutuslepinguid, millest pindala poolest enamiku moodustavad põllumajanduslikud lepingud – ligi 37 ha.

Joonis 4. Lepingud riigimetsa maade kasutamiseks 2020. a, ha.

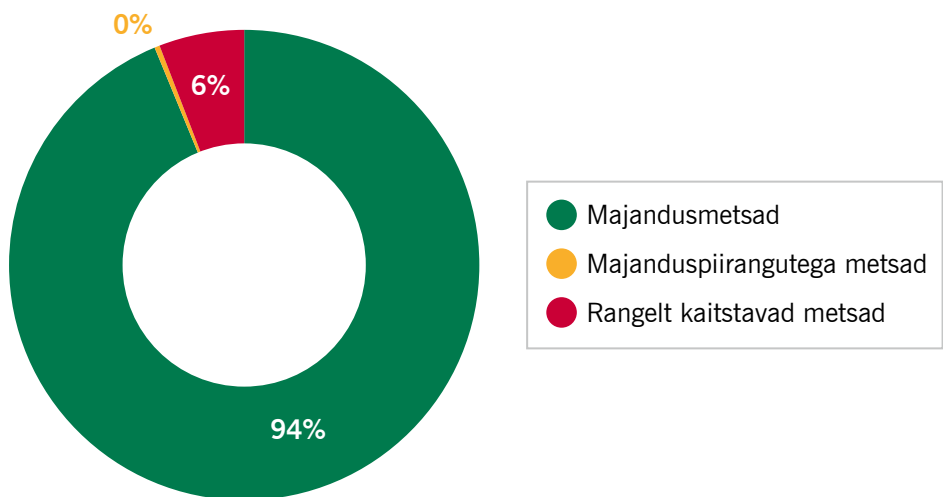
2. METSAVARUD

Kanepi valla riigimetsad jagunevad majandus-, majanduspiirangutega- ja rangelt kaitstavateks metsadeks (joonis 5). Praegu on riigimetsamaad vallas 9998 ha, millest majandusmetsa on 9376 ha, majanduspiirangutega metsa 36 ha ja rangelt kaitstavat metsa 586 ha. Metsakategooriate pindala võrdlus 10 aasta taguse ajaga on toodud joonisel 6.

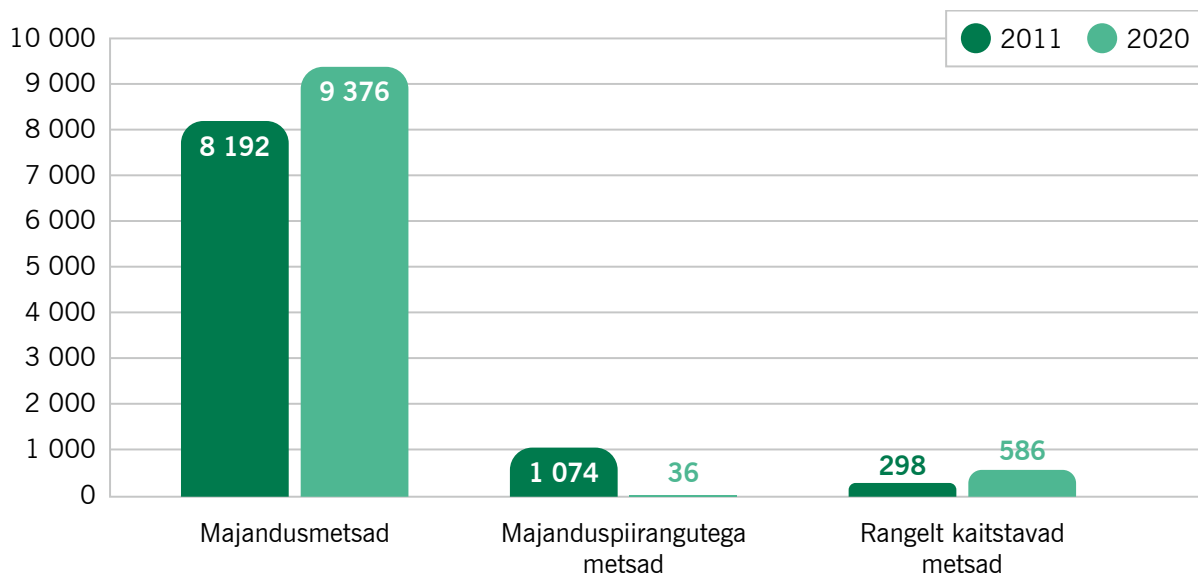
Rangelt kaitstavates metsades on majandustegevus keelatud (nt loodusreservaadid, kaitsealade ja püsielupaikade sihtkaitsevööndid ja vääriselupaigad).

Majanduspiirangutega metsades on majandustegevus lubatud arvestades kaitseala valitseja seatud piiranguid.

Majandusmetsades on majandustegevus lubatud metsaseaduse alusel.

Joonis 5. Riigi metsamaade jagunemine kaitsekategooriatesse 2020. a, %.

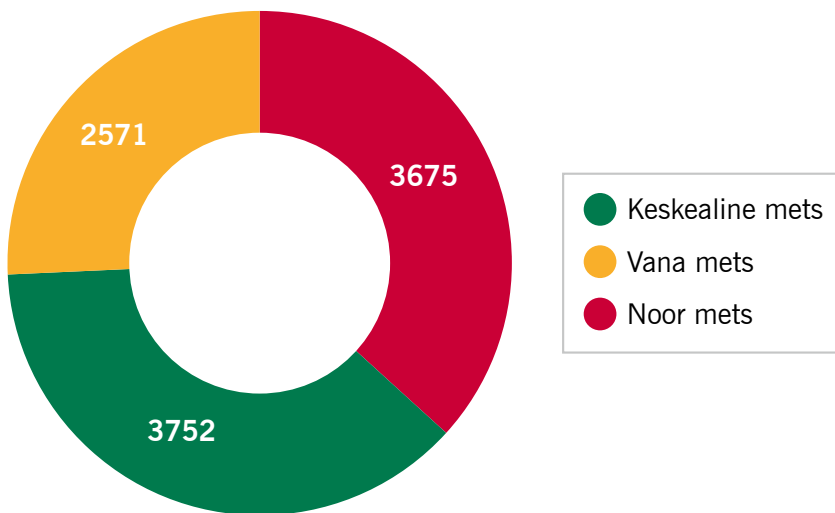

Joonis 6. Riigi metsamaade kaitsekategooriate muutus 2011.–2020. a, ha.

Kuna metsade olemit ja elutsüklit iseloomustab kõige paremini metsa vanuse muutus, siis oleme jaganud metsa kolme vanuseklassi:

- noored metsad;
- keskealised metsad;
- vanad metsad.

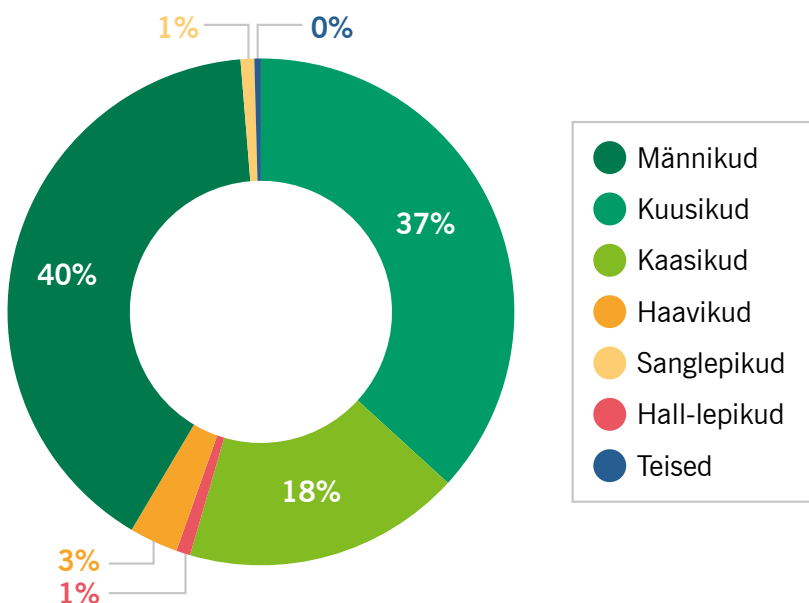
Metsade vanuseline osakaal: noort metsa 37%, keskealist metsa 38%, vana metsa 36%.

Joonis 7. Riigi metsamaa jagunemine vanuseklasside alusel 2020. a, ha.

Erinevad kasvukohad, mosaiiksed metsamullad ning järjepidev ja suunatud metsakasvatuse tingivad erinevate puuliikidega metsaosade kujunemise.

Metsade puuliigiline jagunemine on toodud joonisel 8. Enamiku Kanepi valla metsadest moodustavad männikud – 40 %. Kuusikuid on 37 % ja kaasikuid 18 %.

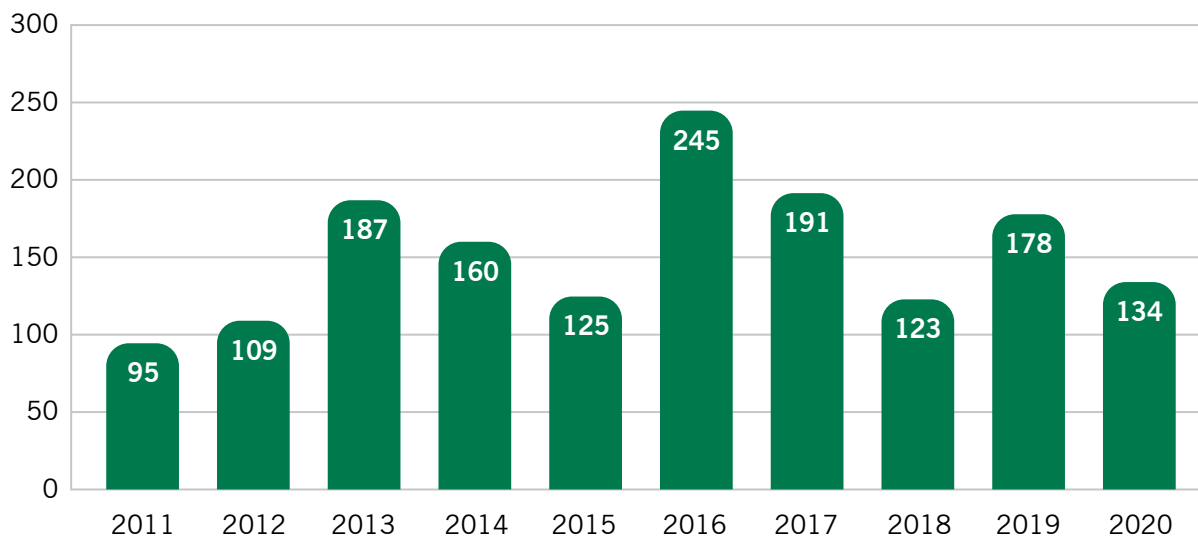

Joonis 8. Riigi metsamaa puuliigiline jagunemine 2020. a, %.

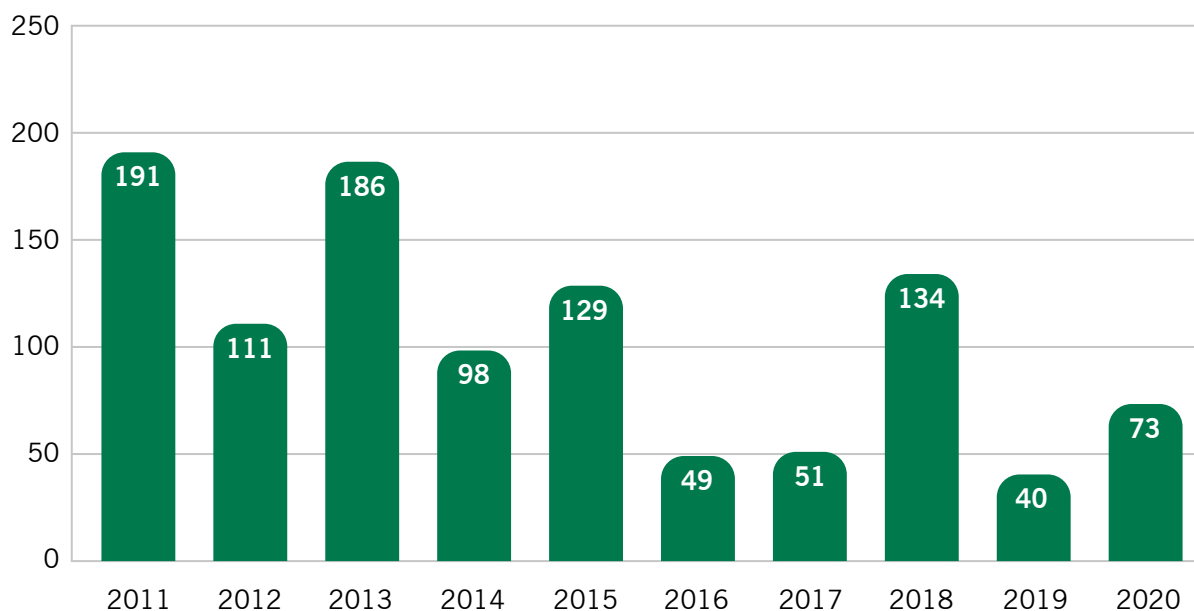
3. RAIED

Kanepi valla riigimetsas tehtud uuendusraiate pindala iseloomustab joonis 9. Möödunud kümnendil oli uuendusraiate pindala vahemikus 95–245 ha aastas. Keskmise uuendusraiate maht oli 155 ha.

Harvendusraiate pindala möödunud kümnendil kirjeldab joonis 10. See oli vahemikus 40–191 ha aastas. Keskmiselt tehti hooldusraiet 155 ha aastas.

Joonis 9. Uuendusraiate pindala 2011.–2020. a, ha.

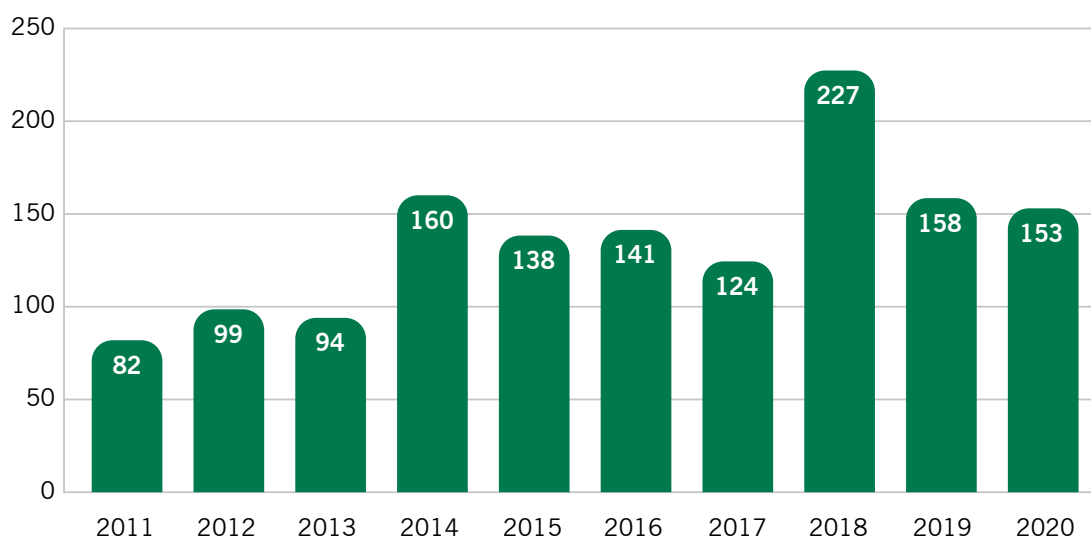

Joonis 10. Harvendusraiate pindala 2011.–2020. a, ha.

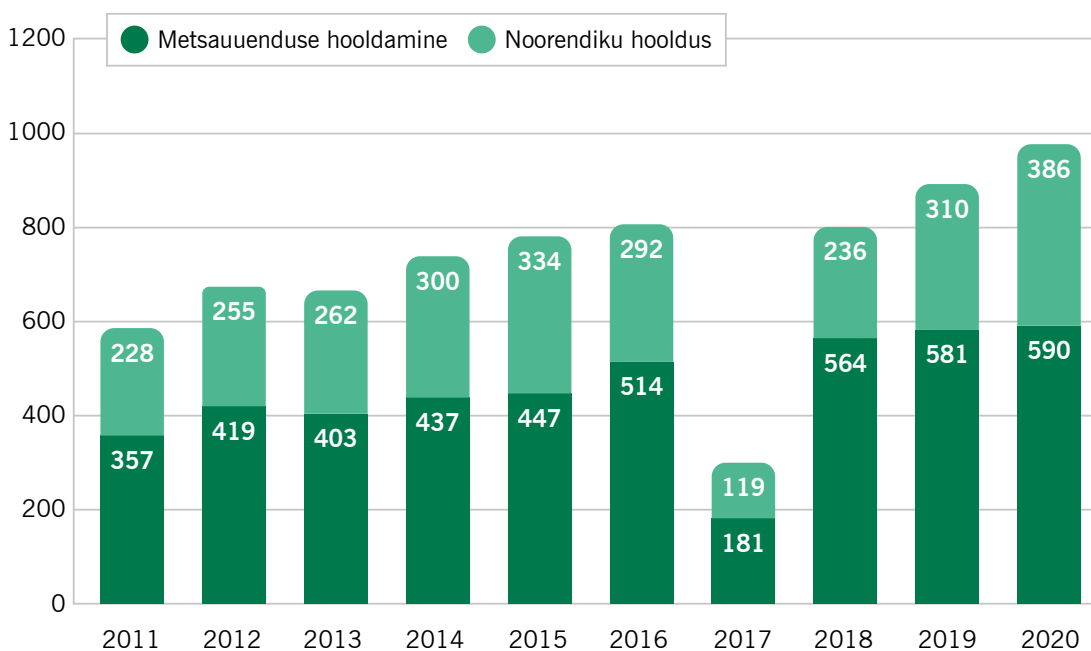
4. METSA KASVATAMINE

Uue metsa rajamise mahust annab ülevaate joonis 11. Möödunud kümnendil on uut metsa kasvama pandud keskmiselt 138 ha aastas. Sellele mahule lisanduvad turberaie alade looduslikule uuenemisele jäetud alad ja looduslikule uuenemisele jäetud lehtpuuraiesmikud

Noore metsa hooldamise mahtudest annab ülevaate joonis 12. Noore metsa hooldamise käigus eemaldatakse istutatud või külvatud puude kasvu takistavad rohttaimed, põõsad ja puud. Viljakamates kasvukohtades tuleb seda teha ka mitu korda aastas. Hilisem noore metsa hooldus on suunatud peapuuliigi kasvu segavate puude väljaraiele ja tulevikupuistu kujundamisele.

Joonis 11. Uue metsa rajamine 2011.–2020. a, ha.

Joonis 12. Noore metsa hooldamine 2011.–2020. a, ha.

5. LOODUSKAITSE

Looduskaitsetöid tehakse loodusliku mitmekesisuse säilitamiseks RMK hoole all oleval riigimaal. Elurikkuse hoidmise olulisi põhimõtteid järgitakse ka majandatavas metsas.

Looduskaitsetööd viiakse läbi looduskaitseliste väärtuste säilitamiseks koostatavate lähteülesannete ja projektide alusel:

- ohustatud või kehvast seisundis olevate liikide elupaikade taastamiseks;
- koosluste või poollooduslike koosluste taastamiseks ja hooldamiseks;
- kaitsealuste üksikobjektide hooldamiseks;
- parkide hooldamiseks.

Tabel 1. RMK looduskaitsetööd 2011–2020

Looduskaitsetööd	Pindala (ha)
Parkide taastamine ja hooldus/Erastvere tammik	6,8

6. METSAPARANDUS

Riigimetsa majandamiseks ehitatakse metsateid ning hooldatakse ja rekonstrueeritakse olemasolevaid metsateid ja kuivendussüsteeme. Korrasolev teede- ning kuivendussüsteemide võrgustik aitab säilitada metsade juurdekasvu ja looduslikku kooslust.

Tabel 2. RMK kuivendussüsteemide ja metsateede olem

Kuivendussüsteemid (ha)			Metsateed (km)		
Olem 2021	Uuendatud 2011–2021	Planeeritud uuendada kuni 2030	Olem 2021	Uuendatud 2011–2021	Planeeritud uuendada kuni 2030
1138	0	1138	99	29	56

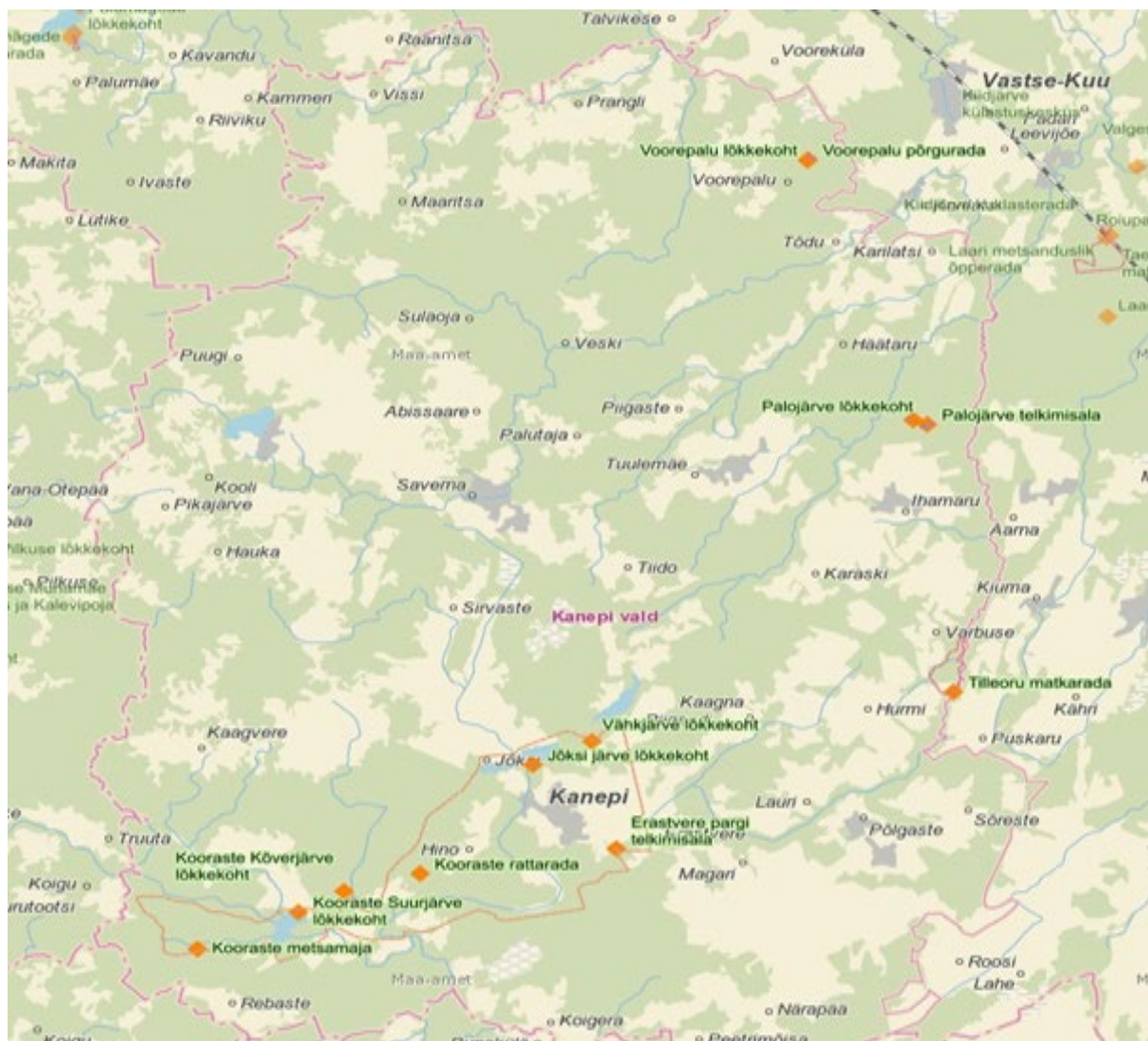
Olemasolevad kuivendussüsteemid on plaanis uuendada aastaks 2030.

Uusi kuivendussüsteeme riigimetsas ei rajata. Samuti ei rekonstrueerita kuivendussüsteeme rangelt kaitstavates metsades. Uusi kraave rajatakse metsa, kui need on vajalikud teede ehitamisel ja rekonstrueerimisel. Rangelt kaitstavates metsades ja kaitsealadel puhastatakse majandusmetsades paiknevate kuivendussüsteemide toimimiseks vajalikke kuivenduskraave.

7. KÜLASTUSKORRALDUS

Külastajate suunamiseks ja loodusteadlikkuse edendamiseks RMK hallatavatel puhke- ja kaitsealadel loob RMK looduses liikumise võimalusi. Maastiku seisundi säilitamiseks, külastuse suunamiseks, loodusteadlikkuse edendamiseks ja inimtekkeliste negatiivsete mõjude vähendamiseks on RMK rajanud külastustaristu.

RMK hallatavatest külastusobjektidest jääb Kanepi valla territooriumile 12 Kiidjärve-Kooraste puhkealal paiknevat külastusobjekti.

Joonis 13. Kanepi valla territooriumil paiknevad RMK hallatavad külastusobjektid.

Kanepi valla külastusobjektide külastuse raskuskese on koondunud valdavalt Kiidjärve-Kooraste puhkealal paiknevale Palojärve telkimisalale, mida külastati 2020. aastal 53 200 korda.

Suviti ülipopulaarne Palojärve telkimisala on aastatel 2019–2021 saanud mitmeid parandusi: on lisandunud 4 katusega varjualust, lakas magamise võimalusega puukuur, 2-kohaline maasisese mahutiga käimla, kaks 1-kohalist käimlat, 2021. a ajakohastati rannaalal ligi 100 meetri pikkune ujuvsild/purre. 2021. aastal rekonstrueeris metsaparandustalitus ka telkimisala juurdepääsutee ja parklad. Külastusala objektidel on vastavalt vajadusele uuendatud taristu elemente, aastatel 2019–2021 on uuendatud kõikide külastusobjektide looduses olev teave. Kooraste Kõverjärve äärde on kavas lisaks rajada üks lõkkekoht, 2021. aastal rekonstrueeritakse Tilleoru matkaraja trepp. Külastustaristut hooldatakse ja vastavalt vajadusele rekonstrueeritakse igal aastal.

Külastusobjektide täpne paiknemine ja taristu kirjeldus on leitavad:

<https://loodusegakoos.ee/kuhuminna/puhkealad/kiidjarve-kooraste-puhkeala>

Täiendav info ja külastusobjektidel planeeritud tegevused on leitavad Tartu-Valga külastusala külastuskorralduskava materjalidest:

<https://www.rmkk.ee/organisatsioon/tegevusvaldkonnad/loodushoid/kulastuskorralduskavad/tartu-valga-kulastusala>

8. PÄRANDKULTUURIOBJEKTID

Pärandkultuuri objekt on jälg eelmiste põlvkondade tegutsemisest maastikul. See on osa meie kultuurist, tükike meie rahvuslikust pärandist. Levinumad pärandkultuuri objektid on taluhoonete asukohad, kiviaiad, vanad metsateed ja kohanimed.

Selleks, et pärandkultuuri objektid raietööde tõttu, teadmatusest või niisama hooletusest ei hävineks, on oluline maaomanike ja maastikul tegutsejate teadlikkus ehk omanikuhoid.

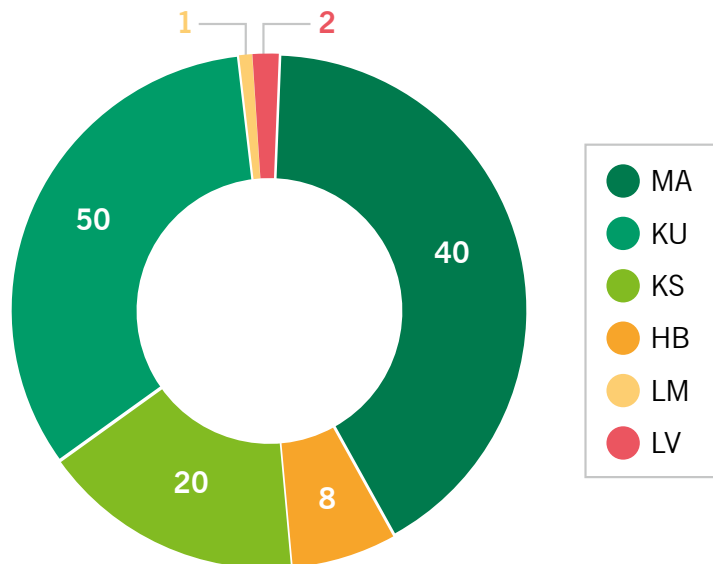
Tabel 3. Pärandkultuuriobjektide arv riigimetsamaal

Ristipuud	30
Vanad kohanimed	10
Põlised talukohad	8
Põlised metsateed, jalgrajad, hobuseeed	6
Turbavõtukohtad	5
Vahtkondade kordonid	4
Silmapaistvad võõrliikidest puistud	4
Eripärase kasutuseesmärgiga puistud	4
Ajaloosündmuste, traditsioonidega seotud puistud	2
Vanad metsataimlad	2
Muud (27 tüüpi)	36
Kokku	111

9. RAIETE PROGNOOS KUNI 2030

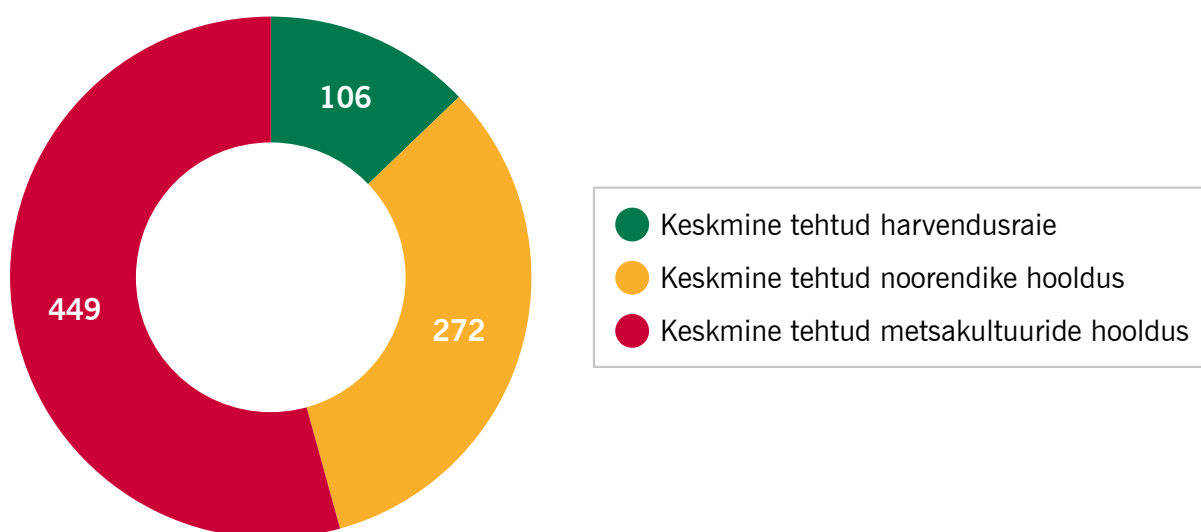
Arvestades Kanepi valla riigimetsade vanuselist jaotust, raieküpsete metsade osakaalu ja riigimetsa kestliku kasutamise printsiipi, on hinnanguline võimalik keskmine uuendusraiate pindala 121 hektarit aastas.

Uuendusraie liigid on lageraie ja turberaie.

Joonis 14. RMK uuendusraiate võimalik aastamaht puulliigiti, ha.

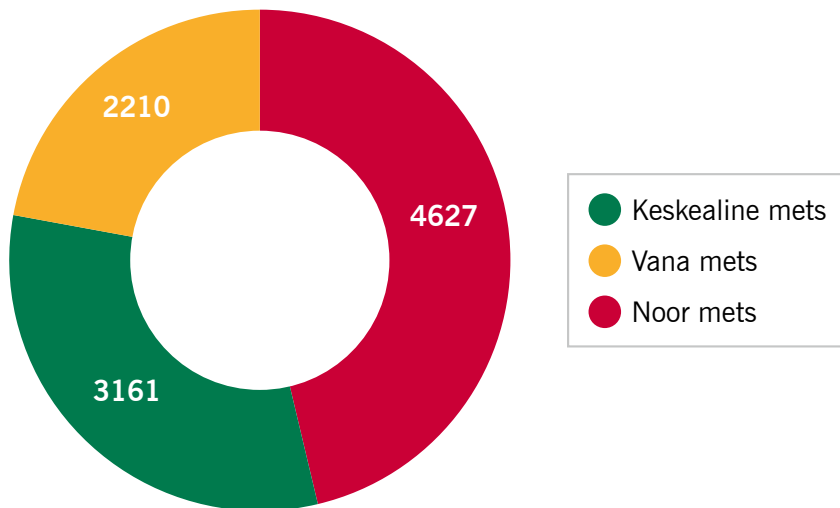
Metsa hoolduse prognoositav maht aastas on ligi 830 ha, mis koosneb noore metsa hooldusest ja harvendusraietest.

Joonis 15. RMK metsa hoolduse prognoos, ha/aastas.

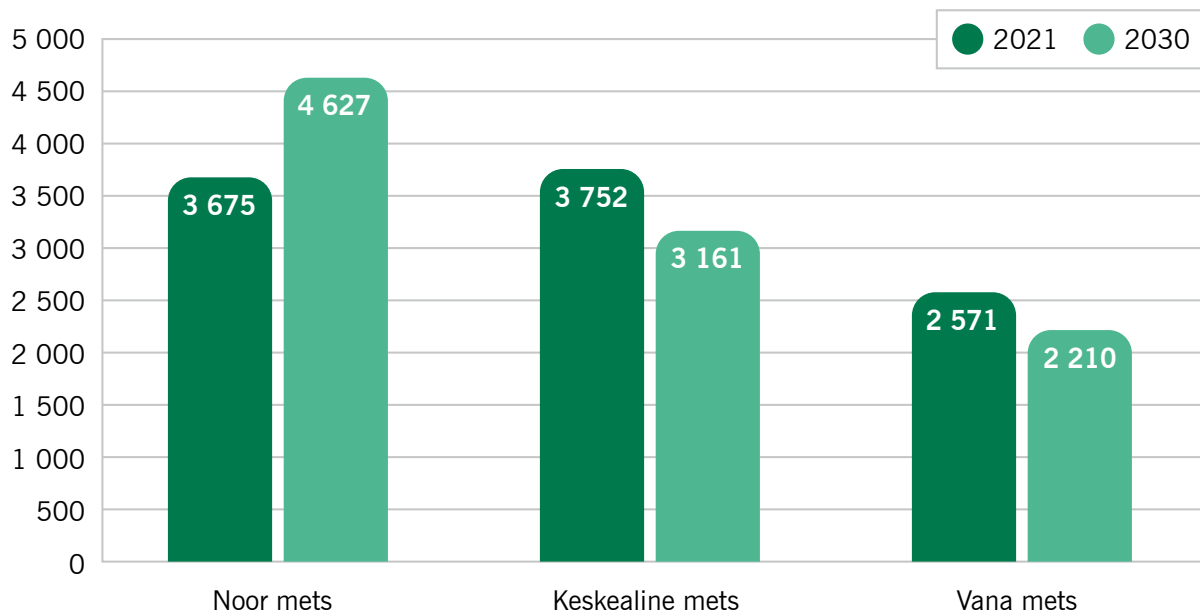
10. METSAVARUDE PROGNOOS 2030

Arvestades metsade praegust vanust, eelmises peatükis kirjeldatud uuendusraiate võimalikku mahtu ja metsa vanuse muutust 10 aasta jooksul, prognoosime metsade jagunemist vanuseklassidesse aastal 2030 järgnevalt.

Joonis 16. Riigi metsamaa jagunemise prognoos vanuseklasside alusel 2030. a, ha.

Metsa vanuseklasside muutumist kirjeldab joonis 17. Noore metsa osakaal kasvab.

Joonis 17. Riigi metsamaa vanuseklasside muutuse prognoos perioodil 2021–2030. a, ha.

11. KÕRGENDATUD AVALIKU HUVIGA RIIGIMETSA ALAD

Riigimetsa, mis asub asulate lähedal või mida inimesed aktiivselt kasutavad, peab RMK kõrgendatud avaliku huviga metsaalaks. Nende alade läheduses elavaid või kinnistuid omavaid inimesi (kohalik kogukond või elanikud), keda metsatööd otseselt mõjutavad, kaasab RMK metsatööde planeerimisse.

Kohalikud kogukonnad või elanikud saavad teha RMK-le ettepanekuid metsaalade arvamiseks kõrgendatud avaliku huviga alade hulka, kui nad kasutavad neid metsaalasid igapäevaste tegemiste ja vajaduste jaoks.

Kõrgendatud avaliku huviga metsaaladele koostatakse ala metsatööde kavad kuni 10 aastaks. RMK avalikustab kavad oma kodulehel ning kohaliku kogukonna või elanikega kokkulepitud alad kantakse avalikule kaardirakendusele RMK metsatööde kaart

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/rmk>

Kanepi vallas käsitletakse omaavalitsusega läbi arutatult kõrgendatud avaliku huviga riigimetsa aladena:

Kõrgendatud avaliku huviga metsaala nimetus	Pindala (ha)
Tilleoru matkarada	26
Vähkjärve	12
Kooraste Kõverjärv ja Linajärv	52
Kooraste metsamaja	4
Kooraste Pikkjärve	4
Postitee Palojärve	62
Postitee Tilleoru	2
Uiakatsi järve	20
Erastvere järv ja park	30
Kooraste Suurjärv	5
Postitee Voorepalu	13
Jõksi järve Ritsike palo	14
Saverna külaserv	23
Kooraste massiiv	560
Kiirusmäe	2
Saverna spordirajad	3
Kokku, ha	832

Riigimetsade kaart Kanepi valla territooriumi kohta Maa-ameti kaardil:

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/rmk?aadress=Kanepi%20vald&adshow=1&adfit=1>